

Program Národní a kulturní identity (NAKI III)
Projekt VaV MK ČR DH23P03OVV072

**Dendrologická zahrada jako pokračovatelka zahradnické a krajinářské tradice
v Průhonicích**

Interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem

**Kompoziční vývoj Dendrologické zahrady v krajinných
souvislostech**

Průvodní zpráva k výsledku

Mapa je součástí výzkumného projektu NAKI III DH23P03OVV072 Dendrologická zahrada
jako pokračovatelka zahradnické a krajinářské tradice v Průhonicích, jehož řešitelem je

Výzkumný ústav pro krajinu, v. v. i. v Průhonicích.

Předkladatel výsledku:

Výzkumný ústav pro krajinu, v. v. i.
Květnové náměstí 391, 252 43 Průhonice

Autoři výsledku:

Ing. Lucie Medková, Ph.D.
RNDr. PhDr. Markéta Šantrůčková, Ph.D.
Ing. Eva Sojková
Ing. Jiří Velebil
Zdeněk Kiesenbauer
Marie Dvořáčková
Lucie Hlaváčová

Průhonice 2025

I) Cíl výsledku interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem

Cílem interaktivní specializované mapy s odborným obsahem **Kompoziční vývoj Dendrologické zahrady v krajinných souvislostech** je kriticky zhodnotit vývoj Dendrologické zahrady, a to jak v urbanistické struktuře Průhonic, kde se zahrada nachází, tak její vnitřní vývoj a kompozici.

Dendrologická zahrada je cenným dílem krajinářské architektury a zároveň jedním z nejvýznamnějších sbírkových objektů s dlouholetou tradicí. Byla založena za účelem soustředování a uchovávání sbírek rostlin, jejich dokumentace a studia, s důrazem na využití jednotlivých druhů v sadovnické a krajinářské tvorbě. Zároveň patří mezi památky zahradního umění.

Z obecného pohledu je cílem předloženého výstupu vytvoření moderního odborného podkladu pro kvalifikované rozhodování odborných orgánů a orgánů státní správy (zejména památkové péče) a samosprávy, vlastníků, správců a uživatelů památky zahradního umění, jakož i podkladem pro zadavatele, pořizovatele a projektanty územně plánovací dokumentace a dalších plánů v oblasti ochrany a rozvoje území.

II) Vlastní popis výsledku

Samotná interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem se skládá z několika mapových listů, kterými jsou vývoj širších vztahů, vývoj vnitřního členění, současné kompoziční jevy a oddělení; doplňuje je mapa místních názvů a seznam literatury a pramenů.

Pro pochopení významu Dendrologické zahrady je zásadní porozumět vývoji ploch zahradnického výzkumu v proměňující se sídelní a krajinné struktuře Průhonic, neboť zahradnický výzkum a plochy s ním spojené mají v Průhonicích a okolních obcích dlouholetou tradici. Vývoj postavení Dendrologické zahrady v krajinné a urbanistické struktuře je prezentován na dobových leteckých měřických snímcích, které byly vybrány tak, aby reprezentovaly jednotlivé důležité etapy vývoje. Samotné změny hranic a vývoj využití jednotlivých plochy byly studovány na základě dalších citovaných mapových a písemných pramenů a odborné literatury.

Samotnému prostoru Dendrologické zahrady se věnují mapy vývoj vnitřního členění, současné kompoziční jevy a oddělení. Ve vývoji vnitřního členění je studován a prezentován vlastní vývoj a postupné budování Dendrologické zahrady zhruba v desetiletých intervalech

od 50. let 20. století do současnosti. Doprovodné texty opět vytěžily informace z dalších mapových zdrojů, plánové dokumentace a písemných pramenů.

Byl proveden podrobný kompoziční rozbor Dendrologické zahrady za pomoci terénního průzkumu a byly identifikovány významné kompoziční jevy, linie (průhledy, pohledy a osy) a plochy, místa dalekých rozhledů i rušivé vlivy vnějšího prostředí na vnímání kompozice uvnitř zahrady.

Mapa oddělení s jejich popisem, který stručně představuje jednotlivé sbírky a jejich historii, tvoří další vrstvu, jež uživatelům usnadňuje orientaci v zahradě a umožňuje lépe porozumět jejímu významu pro zahradní umění.

Vytvoření mapy místních názvů vyplynulo z potřeby lokalizovat názvy, jež jsou zmiňovány v předchozích textech. Neklade si za cíl suplovat oficiální místní a pomístní jména, ale naopak upozornit na jména sice vžitá a používaná, někdy i v odborných materiálech, ale mnohdy neoficiální. Mapa slouží k lepší orientaci v předchozích mapách a textech.

Mapu doplňuje standardní seznam odborné literatury a pramenů, z nichž bylo čerpáno.

Na podkladě důkladné vědecké rešerše a terénního průzkumu byla vytvořena výsledná specializovaná mapa s odborným obsahem. Mapa byla vytvořena a je prezentována v prostředí programu ArcGIS Pro. Mapa je volně dostupná na stránkách projektu <https://dzhistory.cz/vystupy/>, na následujícím odkazu: <https://arcg.is/0qvDDO> nebo pod následujícím QR kódem.

III) Srovnání novosti postupů

Jedná se o originální interaktivní mapu objektu, který doposud nebyl komplexně zhodnocen. Dostupná je pouze statická mapa areálu Dendrologické zahrady na jejích webových stránkách (<https://dendrologickazahrada.cz/pro-navstevniky/trasy-okruhy-a-mapa-arealu/>), která je ale zaměřena na laickou veřejnost a její orientaci v zahradě.

Dendrologická zahrada, obdobně jako mnohé jiné památky zahradního umění druhé poloviny 20. století, nebyla doposud komplexně hodnocena. Mapa je nová jak volbou svého tématu, památky zahradního umění 20. století, tak její analýzou v širším krajinném kontextu, který je v případě Dendrologické zahrady specifický tím, že v Průhonicích bylo (a stále je) více ploch zahradnického výzkumu. Nová je rovněž podrobná vývojová a kompoziční analýza samotné Dendrologické zahrady, která doposud nebyla udělána.

Pro tvorbu mapy byly využity doposud nezpracované, a tudíž nevyužívané archivní materiály, které jsou uloženy ve Výzkumném ústavu pro krajinu, v. v. i.

IV) Návrh využití výsledku

Interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem Kompoziční vývoj Dendrologické zahrady v krajinných souvislostech může být poskytovatelem využita na několika úrovních. Může sloužit jako východisko pro další metodickou práci v oblasti péče o památky zahradního umění. Je odborným podkladem pro kvalifikované rozhodování poskytovatele a odborných orgánů (NPÚ), orgánů státní správy (zejména památkové péče) a samosprávy. Mapa poskytuje informační bázi pro vlastníky, správce a uživatele území. Může být také využita jako podklad pro zadavatele, pořizovatele a projektanty územně plánovací dokumentace a dalších plánů v oblasti ochrany a rozvoje území. Neméně důležitá je možnost využít mapu jako informační zdroj pro odbornou i laickou veřejnost. Mapa je volně dostupná na stránkách projektu <https://dzhistory.cz/vystupy/>, na následujícím odkazu: <https://arcg.is/0qvDDO> nebo pod následujícím QR kódem.

V) Výčet konkrétních subjektů/skupin uživatelů, pro které je mapa určena

- Unie botanických zahrad České republiky,
- Obec Průhonice,
- Národní památkový ústav,
- Veřejná správa, projektanti,
- Vysoké školy atp.

VI) Seznam publikací, které přímo předcházely výsledku interaktivní specializovaná mapa s odborným obsahem a byly publikovány

Šantrůčková M., Medková L., Sojková E. & Velebil J. (2024): Historie zahradnických výzkumných ploch v Průhonicích v dobových souvislostech a s ohledem na vznik Dendrologické zahrady. – *Prameny a studie* 76: 53–66.